

Nieuwsbrief voor de donateurs van de
Stichting Vrienden van het
Fruitteeltmuseum in Kapelle

De Slanke Spil

Nummer 21, augustus 2013

COLOFON

De Slanke Spil is een uitgave van de
Stichting Vrienden van het
Fruitteeltmuseum in Kapelle

Oplage 320 exemplaren
Bankrekening Vrienden 33.15.567.90

Museum:

Adres: AnnieMG Schmidtsingel 1
4421PM Kapelle
Telefoon: 0113 - 34 49 04
E-mail: info@fruitteeltmuseum.nl
Website: www.fruitteeltmuseum.nl

In dit nummer:

Agenda 2013	1
Ten ingeleide	2
Rondom 't Museumerf	2
Financiële verantwoording	3
Presentatie boek	3
Archief weer in Zeeland	3
Aanwinsten bibliotheek / Elema	3
Boek Fruitveilingen / de Jonge	4
Alternatieve bestrijding in 1908	5
Onderwijs: hoe het begon /Ruissen	5
Fruitrasnamen / de Schipper	7
Wensen voor museum / Elema	7
Aanwinsten museum / Elema	7
Reacties van lezers	8

AGENDA 2013

Activiteiten in het Fruitteeltmuseum:

Onderstaande selectie uit het programma is
onder voorbehoud. Voor de laatste informatie,
verdere details en overige activiteiten:

Zie de website www.fruitteeltmuseum.nl.

Za 7 september	Snoeidemonstratie steenfruit
Za 14 september	Wandeling langs boomgaarden
Za 28 september	Week van de Smaak, nostalgische appels proeven
Za 5 oktober	Themadag 'Rondom 't Museumerf' met o.a. Opening expositie schilderwedstrijd en Determinatie oude rassen door pomologen
Za 12 oktober	Nieuw boek over Zeeuwse Fruitveilingen
Wo 16 oktober	Fruitig kleien voor kinderen
Vr 27 december	Midwinterdag

Activiteit elders in het land:

Fruitrassentoonstelling van POMologische
Vereniging Noord-Holland op zaterdag 12 en
zondag 13 oktober 2013 (10.00-16.00 uur) in
Boerderij "Zorgvrij" te Velsen Zuid.

Zeer uitgebreid en interessant programma:
zie www.hoogstamfruitnh.com

TEN INGELEIDE

De Slanke Spil kunnen we met dank aan Tineke Janse en Reinder Elema weer uitbrengen. Op dit moment heeft het bestuur van de Vrienden een chronisch gebrek aan bestuurleden met een ruime kennis van de fruitteelt en dan vooral het secretariaatswerk moet opgevuld worden.

In dit nummer van de Slanke Spil krijgt U weer een indruk van wat we als Vrienden bijdragen aan het Fruitteeltmuseum.

Vele vrijwilligers, zowel binnen als buiten het museum, zijn iedere dag bezig het museum te bemensen voor de vele activiteiten die er plaatsvinden. De bezoekersaantallen zijn minder dan vorig jaar, maar het groepsbezoek neemt toe!

Het fruitspel dat de Vrienden aan het museum schonken wordt door de bezoekers regelmatig gespeeld.

Tijdens de Midwinterdag hield de heer Kees Beelaerts van Blokland, ondersteunt door beeldmateriaal, een goede lezing over leifruit in kasteeltuintuinen.

Naar aanleiding van de expositie "Fruit op doek" verzorgde Mevrouw Tamara Buizer een indrukwekkende lezing met beelden over Fruit aan de muren van Pompey, symboliek van een appel, natuurgetrouwe stillelevens van de zgn. 'kleine Hollanders', vierkante peren van kubisten.

Enkele bestuursleden hebben op 7 juni in de stand gestaan op de NFO dag in Goes (zie foto). Hebben daar contacten gelegd met wat grotere bedrijven. Want wij zullen in de toekomst sponsoren evenals Vrienden voor ons Fruitteeltmuseum hard nodig hebben, nu de bezuinigingsdrift van de overheden toenemen.

Gelukkig heeft de Gemeente Kapelle ons nog niet gekort.

De oude rassendag wordt er een van goede wijn in nieuwe zakken. Door het teruglopend aantal bezoekers de laatste jaren (anderen gaan ons copieren) hebben we voor een andere opzet gekozen. Van 11 uur tot 16.00 uur kunt U van alles genieten in en rond 't museumerf. Ik doe een oproep aan alle Vrienden, donateurs, kom en bezoek met anderen het mooie en unieke Fruitteeltmuseum, dan kunt U met eigen ogen zien wat er allemaal tot stand komt als we er met z'n allen de schouders onder zetten. En daar waar U een bijdrage kunt leveren, hartelijk welkom.

De voorzitter van de Stichting Vrienden van het Fruitteeltmuseum.

C.W.A.Kole (Cathrien)

Rondom 't Museumerf

Op zaterdag 5 oktober organiseren wij in samenwerking met het Fruitteeltmuseum een gezellige familie dag. Thema "Rondom 't museumerf".

Vanaf 11 uur een dag vol activiteiten rondom oude rassen, oude ambachten en streekproducten.

Opening van een expo geschilderde oude fruitrassen door Burgemeester Anton Stapelkamp

Determinatie''onbekende''fruitsoorten door onze bekende pomologen.

Imkerij en verkoop van landbouw –en streekproducten. Eten en drinken te koop in een stand.

Er is een tentoonstelling van Oudhollandse dierenrassen, zoals cavia's en konijnen met knuffelhoek voor de kinderen.

Ook aanwezig de boerderijstichting, huifkartocht, gidsen die U rond kunnen leiden in het museum, en een muzikale begeleiding rond het erf.

Zoals U ziet voor jong en oud, voor elk wat wils. Komt U in grote getale naar ons museum. Donateursdag. Het duurt tot 16.00 uur.

C.W.A. Kole

Financiële verantwoording

Het aantal Vrienden van het fruitteelt Museum (donateurs) is in het jaar 2012 ongeveer gelijk gebleven: we hadden er 290 op 31 december 2012.

Naast de administratiekosten, aankoop bijzondere boeken voor de bibliotheek, de *Slanke Spil*, bijdrage aan het buffet voor de vrijwilligers, bankkosten en de evenementen hadden wij wat bijzondere onkosten zoals de donateursaktie die wat geld aan advertentie heeft gekost, het drukken van een Flyer, maar in het bijzonder de aanschaf van de fruitmachine die meer heeft gekost dan dat begroot was.

Hierdoor hebben we het jaar af moeten sluiten met negatief resultaat. We hopen dat in het jaar 2013 weer in evenwicht te krijgen.

Uw penningmeester, Gommert Burger

Boek over Zeeuwse Fruitveilingen

Op initiatief van de Heemkundige Kring De Bevelanden en de Vrienden van het Fruitteeltmuseum heeft Jan de Jonge (bekend van het boek over de Zeeuwse Fruitteelt Maatschappij) een boek geschreven over de Zeeuwse fruitveilingen. Het boek wordt gesubsidieerd door het Prins Bernhard Cultuurfonds Afdeling Zeeland. Het eerste exemplaar wordt in ontvangst genomen door de heer Sam Oudkerk, oud-bestuurslid van diverse veilingen, op **zaterdagmiddag 12 oktober a.s.** in een feestelijke bijeenkomst in het Fruitteeltmuseum.

Reserveert u alvast de datum. Details volgen.

Jan Janse

Het archief van het Proefstation voor de Fruitteelt weer in Zeeland

Op 27 juni 2012 is het archief van het Proefstation voor de Fruitteelt en van zijn voorganger Zeeland's Proeftuin officieel aangeboden aan het Zeeuws Archief (ZA) in Middelburg. De 40 meter archief zijn in 2000 met het Proefstation verhuisd naar Randwijk en later voor bewerking naar Wageningen gebracht. Hier heeft mw. Nummerdor het ingedikt tot 30 meter en een formele inventaris samengesteld. Het Zeeuws Archief bewaart dit archief als archiefblok 422.

R.K. Elema

Aanwinsten Museum-bibliotheek

In de afgelopen maanden zijn weer heel wat boeken voor de bibliotheek aangeboden. Vaak gaat het om oude leerboekjes en teelt-beschrijvingen. Een deel hiervan komt terecht in de voorraad dubbele boeken van het museum, waarmee het museum met een zekere regelmaat boeken kan ruilen.

Bijzondere aanwinsten voor de basiscollectie van de bibliotheek waren:

- Boekjes en “filmpjes” van Flipje Tiel.
- *De voornaamste cultures van de Belgische Congo* van Vanderputten en v.d. Abeele.
- De autobiografieën van twee Bevelandse agrarische bestuurders.
- Een map met afdrukken van 10 aquarellen (5 appels en 5 peren), die in 1937 in opdracht van de Albatros Superfosfaat-fabrieken (ASEF) gemaakt zijn door illustrator en kunstenaar Jan Boon (1882-1975). Op de achterzijde staat (net als bij de Heidemij-uitgave van Beeftink) een beknopte rasbeschrijving. Vijf van deze platen zijn in 1937 opgenomen in de ASEF-publicatie *Teelt ... Grootere Oogst en betere Kwaliteit Fruit*.
- *Praktisch Handboek voor de Ooftboomteelt in Nederland* van de hand van K.J.W. Ottolander. Dit in 1880 uitgegeven boek besteedt veel aandacht aan de vermeerdering van vruchtbomen. Het is in feite het theorieboek bij het in 1868 uitgegeven tweedelige boek *De Nederlandsche Boomgaard*, waarin dezelfde auteur per ras teksten heeft verzorgd bij de steendrukplaten van S. Berghuis.
- Een fotokopie van een Deens boek uit 1878, dat de teelt van dwergbomen bij appel en peer behandelt

Verder schaften “De Vrienden” nog twee recente uitgaven aan:

- *Bessen uit eigen tuin*
- *Betuwsse vruchtenweelde, geschiedenis van acht conservenfabrieken*. Dit boek beschrijft, dat in de Oost-Betuwe de tot voor kort nog bestaande conservenfabrieken aan het begin van de vorige eeuw zijn ontstaan uit stroopkokerijen op fruitbedrijven.

R.K. Elema

Een nieuw boek van Jan de Jonge: FRUITVEILINGEN IN ZEELAND Samenvatting

De titel van het boek, *Door Eendracht Bloeiend*, is niet alleen van toepassing op de Zeeuwse veilingen, maar op de hele fruitsector. Weinigen zullen het belang van samenwerking nog betwijfelen, maar het heeft heel lang geduurd voor dat besef algemeen was. Eendracht is lange tijd niet vanzelfsprekend geweest in Zeeuwse veilingkringen. Integendeel, het heeft decennia geduurd voor er een serieuze samenwerking op gang kwam en dan slechts omdat de bedreigingen van buitenaf te groot werden om ze alleen te weerstaan.

Samenwerking of niet, het uitgangspunt is de teelt van fruit. Daarom begint het boek met een hoofdstuk over de ontwikkeling van de fruitteelt in Nederland en dan vooral in Zeeland. We zullen zien dat ook in de oudste geschreven bronnen al over fruitteelt in Zeeland wordt gesproken. Lange tijd overigens niet of nauwelijks als zelfstandige bedrijfstak, dat is iets van de laatste 120 jaar.

Daarna volgt een hoofdstuk over de veiling als afzetmechanisme. Wat is een veiling en hoe functioneert zo'n organisatie? En, hoe verliep de afzet van fruit toen er nog geen veilingen waren?

Vervolgens worden de afzonderlijke Zeeuwse fruitveilingen besproken. Dat waren er negen. Sommige bij velen bekend, zoals Goes en Kapelle, andere weinig of zelfs helemaal niet bekend, zoals Vlissingen en Kruiningen-Yerseke. Het betreft dus de *fruitveilingen*; veilingen voor uien en aardappelen worden niet besproken.

De geschiedenis van de betreffende veilingen wordt uiteengezet, waarbij soms ook minder aangename gebeurtenissen aan de orde komen, zoals de totale mislukking van de champignon-teelt in Goes. Maar in dit deel is ook aandacht voor de mensen die de veiling maakten tot wat hij was: een bestuurder, een fruitteler en een keurmeester vertellen over hun leven met de veiling.

Veel plaats is ingeruimd voor het onderwerp veilingfusie. Een proces dat tientallen jaren in beslag nam en waarbij gevoeligheden en vooroordelen, met soms een eeuwenlange voorgeschiedenis, telkens weer de zo noodzakelijke eendracht belemmerden. Zoals J.E. van Gorsel (oud-voorzitter van -toevallig- de veiling *De Eendracht* in Tholen) het uitdrukte: *samen leven of apart doodgaan*. En niet in alle gevallen liep dat goed af. Onder (ook nu weer) druk van de omstandigheden is het toch gelukt om tot één Zeeuwse veilingvereniging te komen. Al zou heel snel blijken dat men met die fusie niet veel méér had gedaan dan een achterhoede-gevecht beëindigen.

In het laatste deel van het boek worden enkele onderwerpen besproken die veel invloed hebben gehad op de fruitteelt en de veilingen. Twee wereldoorlogen en een diepe depressie in de jaren '30 zorgden vooral voor veel overheidsbemoeyenis met de sector. Een bemoeyenis die op een andere manier ook plaatsvond bij de overstromingen die het zuidwesten in de twintigste eeuw troffen. Eén van de aller-moeilijkste periodes die de fruitsector heeft gekend was de crisis die eind jaren zestig uitbrak door de enorme overproductie. Veel bedrijven verdwenen, maar de overblijvers kwamen in veel gevallen wel sterker uit die moeilijke situatie.

Verder is er aandacht voor koeling en bewaring. Een onderwerp dat van enorm belang is voor de fruitteelt. Door de juiste technieken toe te passen kan men er voor zorgen dat fruit van een goede kwaliteit lang op de markt komt. Daardoor wordt het afzetseizoen verlengd en zullen in veel gevallen betere prijzen betaald worden dan wanneer de volledige productie in korte tijd weg moet.

Als besluit een luchtiger onderwerp: het fruitcorso. In de jaren vijftig en zestig lange tijd het visitekaartje van Goes en de Zeeuwse fruitteelt.

J.P. de Jonge, "Door Eendracht Bloeiend", 235pp., 2013, verkrijgbaar bij de boekhandel, in het Fruitteeltmuseum en bij de Heemkundige Kring De Bevelanden, € 15,00.

ALTERNATIEVE BESTRIJDING in 1908

door J. Ruissen

Het is interessant om, in deze tijd waarin de fruitteelt zoekt naar wegen om minder te spuiten tegen allerlei plagen te lezen over het begin van de ziektebestrijding.

In het begin van de 20^e eeuw werd er naarstig gezocht naar middelen om de vele belagers te lijf te gaan. Hiervoor waren nauwelijks middelen aanwezig. En een schimmel- of insectenplaag kon een misoogst tot gevolg hebben. Het is dan ook logisch dat men zelfs de meest vreemde dingen probeerde om dat te voorkomen.

Zo beweerde in die tijd een Duitse onderzoeker dat spuiten met warm water een probaat middel was tegen insecten. Er moest gespoten worden met water van 45 à 50 graden en er werd nauwkeurig aangegeven, naargelang de lengte van de slang, welke temperatuur het water in de tank moest hebben. Na de behandeling hingen vooral de jonge scheuten wel slap, maar die herstelden zich daarna weer. Zijn bedrijfsleider had het in de eigen tuin geprobeerd en met goed resultaat. En hij vroeg andere telers om het ook te proberen en hem de resultaten mee te delen.

Ook in Nederland werd dit bericht gelezen, en natuurlijk werd het ook hier door fruittelers en tuinders beproefd. Maar helaas, het werkte niet. Waarschijnlijk hebben de planten het overleefd, want daarover wordt niet gerept.

Een bessenteler spoot tot tweemaal toe zijn kruisbessen met warm water tegen de bastaardrups van de bessenbladwesp. Maar hij schrijft: "Na het warme bad schijnen de beestjes wonderlijk hongerig te zijn geworden, want de volgende dag was het blad heel wat opgekort." Hij waarschuwt andere bessentelers om het maar niet te proberen, want binnen enkele dagen zijn de struiken kaal gevreten.

Het enige alternatief wat over bleef was het spuiten met Amerikaans rupsenpoeder. Het was wel een duur middel, hoewel de prijzen sterk varieerden, nl. van 75 cent tot f 1,50 per kilo.

De schrijver vroeg zich af wat de telers in Zeeland hiervoor betaalden, want "daar wordt het in grote hoeveelheden gebruikt."

(uit "de Veldbode" 1908)

ONDERWIJS: hoe het begon door J. Ruissen

Bij de ontwikkeling van de fruitteelt in het begin van de 20e eeuw werd al snel duidelijk dat onderwijs daarbij één van de belangrijkste factoren was. De eerste stap op de weg van tuinbouwonderwijs werd kort voor de eeuwwisseling gezet. In 1890 werd door de Ned.Mij.voor Tuinbouw en Plantenteelt subsidie aangevraagd om een tuinbouwkundig wandelleraar aan te stellen. De eerste, dhr. C.H. Claassen, werd in 1896 aangesteld in Naaldwijk. (Ook toen kon het blijkbaar lang duren voor beslissingen werden genomen). De tweede volgde in 1897, nl. J.P.M. Camman te Tiel. Voor Zeeland werd dhr. N. Nobel in 1901 benoemd, maar deze verruilde in 1902 zijn functie met Camman uit Tiel.

Dhr. Camman bleef in functie tot 1915. Van hem is bekend dat hij één van de initiatiefnemers was voor de oprichting van "Zeelands Proeftuin" in 1902.

In 1909 werd als eerste in Nederland te Goes een verpakkingscursus gehouden, waarvoor Camman waarschijnlijk via de N.P.V. (Nederlandsche Pomologische Vereeniging), de aanzet heeft gegeven. Verder is van hem bekend dat hij een sterk voorstander was van het gebruik van kunstmest en dat was vooral in het begin nog niet algemeen aanvaard. De N.P.V. werd in 1898 opgericht. Deze heeft zich ingezet voor de verbetering van de fruitteelt en voor het onderwijs. Omstreeks 1908 werd begonnen met de tuinbouwwintercursussen. Hier werden fruittelers onderwezen in de praktische teelt en verzorging van boomgaarden.

NAMEN VAN FRUITRASSEN

Als het kind maar een naam heeft

door Jaap de Schipper (deel 2)

In de vorige Slanke Spil heeft u het eerste deel kunnen lezen van een artikel over namen van oude fruitrassen. In deze Slanke Spil leest u over nog veel meer interessante ontdekkingen. De herkenning van fruitrassen blijft moeilijk.

Van het verdwenen Proefstation voor de Fruitteelt beschikten wij over een Beurré Six, maar dat bleek dus niet zo te zijn volgens de kenners. Misschien een Le Lectier, als we de beschrijving lezen? Toch maar een enthoutje opgevraagd, je weet maar nooit.

De gemeente Kapelle heeft slechts enkele fruitbomen een beschermd status gegeven. Een drietal bevond zich op het erf van de heer Lepoeter aan de Kerkstraat te Biezeling. De enige thans nog aanwezige boom werd drie generaties lang “Mariapeer” genoemd. Het heeft een aantal jaren geduurd, maar de perenkenner Schutte (Noordelijke Pomologische Vereniging) ontdekte de overeenkomst met de “Madame Favre” een Frans ras uit 1863.

Een door Wim Glerum “Jaapjes peer” genoemde oude boom op het erf van de familie Rottier aan de Smokkelhoekweg bleek volgens perenkenner Schutte een “Beurré Griffard” te zijn. Jammer, ik vond de naam Jaapjes peer ook wel leuk.

Andere correcties op bomen uit de museumtuin waren o.a.:

- Het bijenkorfje (Zoete Hollaert) bleek “Rode Dijkmanszoet” te zijn;
- Bergamote d’Espereren een “Beurre Superfin”;
- Zoete Brederode een “Passe Crassane”;
- Seigneur d’Esperen een “Pierre Corneille”;
- Durondeau een “President de Violaine”;
- Beurré Napoleon een “Saint Germain”.

Onze Williams Duchesse (Pitmaston) is al vele jaren door Jan Meier als niet juist beoordeeld. Toen de POMologische Vereniging Noord-Holland op ons verzoek een paar vruchten van

Duchesse inleverde herkende Jan Meier in een oogopslag de vruchten van die echte Duchesse. Inmiddels hebben we zo’n boom geënt ter vergelijking. Jan moet nog even geduld hebben, want nu willen we ook 100% zekerheid hebben, en misschien levert de oude zogenaamde Duchesse nog wel eens een verrassing op.

De laatste jaren worden aanwezige bomen minder snel verwijderd als de naam niet of nog niet is achterhaald, en geduld is wel eens beloond.

De heer Bosschaerts, de Belgische deskundige in ons determinatieteam, beweert al vele jaren: “Jullie Eva Baltet is een Roosevelt”. Dit is door meerdere Belgische collega’s bevestigd, maar nu moet nog enthout gezocht worden van hun Roosevelt.

Onze eerste Dubbele Boerenwitte pruim bleef wel erg klein, te klein, volgens wijlen Jo Westveer. Hij spoorde de echte op en maakte een nieuwe mooie boom, die echter nog kleinere pruimen voortbracht. Dat bleek helaas zijn eigen schuld te zijn, want het was een St. Julien A, een boom opgekweekt van een verkeerd oog (oculatie). Nu moeten we een derde poging doen met hout van twee herkomsten.

De Perzikrode Zomerappel die dood was gegaan werd vervangen. Helaas bleek dit een Stark Earliest te zijn. Onze hoop is nu op Piet Nieuwenhuize z’n boom gevestigd, en daar hebben we alle vertrouwen in dat het goed komt.

Een andere lelijke misser is de afscheidsboom van de heer Elema, met vier door hem gekozen favoriete rassen. Tot mijn schande bleek hier met drie onjuiste rassen te zijn geënt.

Ons ontbreekt nog de juiste naam voor de perensnoeren die als schuurtje aangeboden zijn over de lorry op het smalspoor. We hebben ze in Doesburg opgehaald als Winter Nelis, maar dat bleek niet correct te zijn. Het is ook geen Calabasse Tirlmont zoals een boom aan de slingermuur in de tuin van Huis te Manpad in Heemstede.

(vervolg op p.7)

Een laatste poging om de naam voor de perensnoeren te achterhalen deden we op de rassendag van de Nationale Bomen Stichting (NBS) te Mechelen (België) op 17 oktober 2011; dit leverde de naam “Julis d’Airoilles” op. We zijn benieuwd of het dat is. Dit ras is sinds 2011 toevallig al geënt op de snoeren langs het brede achterpad, dus de tijd zal het leren. Het peertje met de mooie naam Zwijnekeutel-peer blijkt een wilde peer te zijn “Pyrus pyraster”; we blijven zoeken naar de enige echte Zwijnekeutel-peer.

Tot zover een niet volledig overzicht van wat een rasnaam al niet te weeg brengt. Gezonde achterdocht lijkt steeds gerechtvaardigd, er blijven twijfels. Zonder aan boze opzet te denken, een foutje, vergissing, verwisseling, het is allemaal snel gemaakt. Het is gelukkig maar een spelletje, grote belangen zijn er niet mee gediend.

Ik denk dat bescheidenheid ons past als het gaat om de herkenning van de duizenden fruitrassen.

Jaap de Schipper,

Vrijwillig tuinmedewerker Fruitteeltmuseum

WENSEN VOOR DE COLLECTIES VAN HET FRUITTEELTMUSEUM

De collecties voorwerpen en boeken van het museum groeien nog steeds, maar sommige items ontbreken nog, zoals:

- Een woelratfuijk
- Val voor droge woelrat
- Een rupsenfakkel
- Een vanglamp voor nachtvlinders
- Ansa alarmpistool voor verjagen van vogels
- Oude ijzeren snoeischaren
- Kruiwagenpluktrap
- Alles van en over Flipje van Tiel.
- Het vakblad De Fruitteelt van 1926 en 1927
- Oude catalogi van vruchtboomkwekers
- Oude catalogi met gereedschappen, bestrijdingsmiddelen en overige tuinbouwbenodigdheden.
- Een refractometer voor het bepalen van het suikergehalte van vruchten.

Indien u iets in uw bezit heeft dat u wilt afstaan voor het museum, dan wordt dat bijzonder op prijs gesteld.

R.K. Elema

AANWINSTEN MUSEUM

In de deze keer wat langere verslagperiode zijn heel wat interessante voorwerpen aangeboden.

We noemen:

- Landmetersketting van 20 m, met na elke meter een messingplaatje met de afstanden tot het begin en het eind van de ketting
- Een wissenmes voor linkshandigen
- Een enkelvoudige slangenboor (avegaar) en een set van drie slangenboren, zoals die vroeger gebruikt werden bijv. voor het maken van ladders en gebinten
- Een houten (essen?) roerspaan voor het roeren van zuur door het kleinfruit “voor het vat”. De inhoud van deze vaten vormde een halffabriek voor de jamfabrieken
- Een porseleinen etiket voor de peer Beurré de Mérode, zoals die een eeuw geleden toegepast werden in kasteel- en klooster-tuinen
- Kleine bascule met een weegvermogen tot 50 kg
- Een greep, waarmee tot rond 1900 potappels en stooferen verwerkt werden
- Aftapklemsteekwagen, een voorganger van de huidige klemsteekwagen, voor het intern transport van stapels fruitkisten op veilingen en fruitbedrijven
- Groot model sapmolen voor de huishoudelijke verwerking van kleinfruit tot sap
- Rugverstuiver met twee blaasbalgen uit 1926
- Een sierbord met een kleurenafbeelding van enkele peren
- Twee ijzeren snoeischaren, waarvan één met bladveren
- Twee rode plastic plukzakjes met gegalvaniseerde ophanghaak. Dergelijke zakjes zijn in de voormalige DDR gebruikt om studenten fruit te laten plukken; een sterk persoon verzamelde de zakjes en maakte deze leeg in stapelkisten
- Een kilo Agrolam, een soort “engelenhaar” om vogels van struiken kleinfruit te weren. Dit is omstreeks 1960 geïntroduceerd door de firma Maag in Zwitserland.
- Een “home made” spreuwenklepper van eikenhout, die verrassend veel geluid produceert.

R.K. Elema

REACTIES VAN LEZERS

EEN BRIEF UIT NOORD-HOLLAND

Schellinkhout, 09-09-2012.

Gisteren kreeg ik van een vriend van uw museum het blad De Slanke Spil, nr. 20, aug. 2012 ter inzage. In het artikel "Namen van fruitrassen" las ik dat u na enige discussie tot de conclusie kwam dat een onbekend perenras de zg. "Winter Nelis" moest zijn.

Ik bezit een oude fruittuin met een aantal oude perenrassen. Een paar jaar geleden ben ik met een mij onbekende peer naar Egmond (de Abdijtuin) geweest waar vertegenwoordigers van de POMologische Vereniging Noord Holland appels en peren determineerden. Mijn onbekende peer konden ze in eerste instantie niet thuisbrengen.

Na een paar weken kreeg ik een berichtje dat men er uit was en de peer herkende als een "Winter Nelis". Iets later kwam men een paar takken halen om de peer te enten en hem zodoende in hun soortentuin in de Beemster verder op te kweken.

De "Winter Nelis" komt dus niet alleen in Zeeland voor, maar ook in Noord-Holland. Hopelijk wordt hij zo aan de vergetelheid onttrokken.

*Met vriendelijke groeten,
K. Bant
Dorpsweg 147
1697 KK Schellinkhout
e-mail: klaasbant@hotmail.com*

VRAAG EN ANTWOORD

Boomgaardladders

In de vorige Slanke Spil stond een uitgebreid artikel van de hand van de heer B. Oele over het maken van boomgaardladders. Een van onze lezers vroeg zich af hoe de gebroken ronde sporten werden vervangen.

De heer Oele antwoordt als volgt:

De plankjes braken zelden of nooit. Wanneer een ronde sport gebroken was, waren er twee methoden om die te vervangen.

De eerste is de ronde sport op een einde wat langer te maken en dit uiteinde wat dunner te maken; dan kan de sport makkelijk in de gaten worden geschoven.

Een betere methode is evenwel om de plankjes onder en boven de gebroken sport los te maken; dan kunnen de bomen wat naar buiten gebogen worden en een nieuwe sport worden geplaatst.

In het vorige nummer van de *Slanke Spil* was een reclame opgenomen van de Gebr. Lindenbergh te Wemeldinge: een pop van een vrouw in Zuid-Bevelandse dracht met een schaal Scarlet Pimpernel appels. Als reactie daarop stuurde dhr. Vincent Turkelboom, een Belgische fruitteeltleraar die fruitboeken verzamelt en verhandelt, ons een kopie uit een Belgische prijscourant van 1960. Een stil eerbetoon vanuit België aan Zeeland?

ALGEMENE GEILLUSTREERDE
KATALOGUS - GIDS
HERFST 1960 LENTE 1961

ETABLISSEMENTEN
PRIMAPLANT
GED. MERK

STATION
SCHELLEBELLE
TEL. WETTEREN (09)790125

2 EXCLUSIVITEITEN
PRIMAPLANT
TRADE MARK

De meest
indrukwekkende vroege appel
die ooit gevonden werd

**SCARLET
PIMPERNEL***

De eerste van 't seizoen
Scharlaken rood, sappig, zeer aangenaam van
smaak, vast van vlees, werkelijk buitengewoon
vervangt uitstekend de bleke „Transparente
Blanche“ (oogstappel)

Eens dat U die geproefd hebt wilt U geen
andere meer, en er is er maar éne en wel
die van „Primaplant“!

GROTE PRODUCTIE
VERLAAGDE PRIJS

Struiken, 2 j., extra zwaar Per stuk 100 Fr
Struiken, 1 jaar Per stuk 70 Fr
Snoeren om te leiden .. Per stuk 60 Fr

DE MEEST SENSATIONELE NIEUWE DOOR-
DRAGENDE AARDBEI „PRIMAPLANT 58“*

DE BESTE VAN DE DOORDRAGENDE AARDBEIEN MET GROTE VRUCHTEN,
DE SMAKELIJKSTE AARDBEIEN VANAF EINDE MEI TOT MET DE VORST ...

PER 25 PLANTEN: 200 Fr PER 100 PLANTEN: 700 Fr

*Deze soorten mogen niet vermenigvuldigd, weggeschonken noch verkocht worden zonder onze toe-
stemming en onder waarborg van ons garantie-etiket van soortechtheid „PRIMAPLANT“ (gedepo-
neerd), daar deze soorten eigendom zijn van „PRIMAPLANT“ die er de alleenverspreider van is.

Als reactie op de reclame uit de vorige Slanke Spil stuurde een lezer ons een kopie van een krantenknipsel uit 1958. Lees het zelf!

PRIMEUR VOOR VEILING KAPELLE ÉÉN „SCARLET PIMPERNEL” BRACHT BIJNA f 250.- OP

Kankerbestrijding is er goed mee

Nooit heeft één appel op de veiling te Kapelle zoveel opgebracht als de blozende „Scarlet Pimpernel”, die daar vrijdagmiddag klokslag één uur werd geveild. Deze bijzondere appel, produkt van een wonderboom, en gegroeid in een wonder tuin, ging voor het lieve sommetje van f 246.— over in handen van de heer J. Hoogstrate-de Bat te Kapelle.

Een ongekend hoog bedrag voor één appel, maar het was dan ook beslist de moeite waard. Geen enkele veiling in ons land kan op dit ogenblik appels van de teelt anno 1958 aanbieden, zodat Kapelle dus de primeur had.

Daar de opbrengst 'n liefdadige bestemming kreeg, stond 't bij voorbaat reeds vast, dat die eenling met zijn charmante naam „Scarlet Pimpernel” niet voor een appel en een ei zou worden verkocht! Het werd dus: twee honderd zes en veertig gulden. De kankerbestrijding is er goed mee!

Overigens heeft de appel reeds geschiedenis gemaakt, voordat hij op de veiling te Kapelle kwam. In november van het vorig jaar hebben de bekende Zeeuwse fruittelers, gebr. Lindenbergh uit Wemeldinge — die kort na wereldoorlog II de „Scarlet Pimpernel” als een selectie van de Stark Earliest van uit Amerika in Nederland introduceerden — drie boompjes bezorgd bij de heer N. Kroeze te Warmond. Deze laatste heeft de twee jaar oude boompjes van circa één meter hoogte in zijn wondertuin, 'n met plastic overtrokken serre, geplant. Het resultaat is verbluffend geweest.

Eind februari, begin maart bloeiden de bomen in volle luister. Eind juni droegen zij reeds appels, waarvan de heer Kroeze er enige naar H.M. de Koningin heeft gestuurd. Inmiddels ontving hij hiervoor reeds een dankschrijven. Aanvankelijk lag het in zijn bedoeling één van deze zeer vroeger appels voor een liefdadig doel op de veiling in Amsterdam te verkopen, maar op advies

van de gebr. Lindenbergh gaf hij de voorkeur aan Kapelle. Immers, het gebied rondom dit Zeeuwse fruitcentrum is voor ons land het stamland van de „Scarlet Pimpernel”.

Aldus kon de waarnemend directeur van de veiling Kapelle-Biezeling en Omstreken, de heer A. C. de Klerk, vrijdagmiddag om klokslag één uur in de tot de laatste plaats bezette afmijnzaal mededelen, dat de eerste appel van het seizoen zou worden geveild. De telers en kopers, alsmede het veilingpersoneel hadden reeds een bedrag van f 232 bijeengebracht middels een intekenlijst, zodat ieder dus zijn steentje bijdroeg voor het goede doel. De appel werd gemijnd door afslager J. Eversdijk, die mededeelde, dat de „Scarlet Pimpernel” op f 400.— zou worden ingezet. Voor deze gelegenheid betekende elk nummer op de klok niet één cent, doch één gulden. Op 246 bleef de wijzer staan, zodat dit het bedrag was, waarvoor de 70 mm in omtrek grote appel eigendom werd van de heer J. Hoogstrate-de Bat.